

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ФІЛОСОФСЬКО-ГУМАНІТАРНОГО БЛОКУ

У статті проаналізовано специфіку освітнього процесу заочної форми навчання в українських ВНЗ та умови успішності його організації; розкрито вплив дисциплін філософсько-гуманітарного блоку на розвиток способів мислення, світогляду, морально-етичних цінностей студентів; визначено роль викладача щодо запуску механізмів самопізнання та саморозвитку особистості за рахунок активізації роботи студентської аудиторії шляхом впровадження в методіку викладання нестандартних методів і форм організації навчання, опори на життєвий досвід, пробудження реального інтересу до процесу отримання знань.

Ключові слова: дисципліни філософсько-гуманітарного блоку, заочна форма навчання, методика викладання, мотивація та стимулювання, нестандартні методи й форми організації навчання, життєвий досвід.

Перетворення й кардинальні зміни, які охопили основні сфери життя українського суспільства: політичну, соціально-економічну, демографічну, наукову, на жаль, значною мірою негативно позначилися й на стані системи освіти, насамперед, системи вищої професійної освіти. Це виявляється в розбіжності між проголошеними цілями й реальним станом, кількісними та якісними характеристиками освіти, у проблемах щодо фінансування, порушенні балансу між традиційними та творчими тенденціями навчання та розвитку споживачів освітніх послуг тощо.

Оскільки як позитивні, так і негативні зміни в житті сучасного людства багато в чому зумовлені науково-технічним прогресом, його наслідки охоплюють усі сфери життєдіяльності людини, при цьому змінюючи її саму, висуваючи до неї такі вимоги, відповідати яким можна, лише перетворюючи саму себе, підіймаючи рівень власного розвитку на нову сходинку. Вирішити завдання щодо самовдосконалення особистості повинна допомогти новітня система вищої освіти, яка надає на сьогодні можливість вчитися всім, хто цього потребує чи бажає.

Стаціонарна (очна), вечірня, заочна й дистанційна форми навчання у вищих навчальних закладах дають змогу вибрати зручний варіант, можливість отримати вищу освіту громадянам без відриву від праці, або у випадках фізичної неможливості відвідування занять систематично (декретна відпустка, інвалідність, віддаленість університету, похилий вік тощо). Роблячи вибір, абітурієнти враховують і фінансове питання (заочне навчання коштує на третину дешевше очної форми). Вищезазначеним, а також підвищенням статусу вищої освіти загалом, пояснюється на сьогодні зростання популярності саме заочної форми навчання.

У педагогічній науці особливості організації навчального процесу в умовах заочної освіти досліджували К. В. Корсак, М. Т. Громкова, П. С. Лебедев; психолого-педагогічні особливості навчання дорослих розглядали Б. Г. Ананьєв, С. Г. Вершловський, С. І. Змейов, Ю. М. Кулюткін, Л. Є. Сігаєва, Г. С. Сухобська; інформаційно-методичне забезпечення самостійної роботи аналізували А. П. Авдєєнко, Л. В. Дементій, А. І. Ісаєва, В. А. Козаков, Т. М. Пашенко, А. В. Соколов; проблемам психолого-педагогічних особливостей формування знань та умінь студентів присвятили роботи Б. Г. Ананьєв, А. М. Алексюк, П. Я. Гальперін, Я. І. Груденов, Ю. М. Кулюткін, І. Я. Лернер, М. М. Скаткіна; особливості викладання дисциплін гуманітарного циклу вивчали Г. Ф. Бедуліна, О. А. Іщенко, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська, О. М. Пехота, П. П. Шляхтун та ін.

Кількість досліджень, присвячених заочній формі навчання, вказує на актуальність широкого спектру проблем, пов'язаних з особливістю організації та протікання навчального процесу в умовах сьогодення, однією з яких є негативні зміни щодо позиції дисциплін філософсько-гуманітарного блоку.

Мета статті – проаналізувати специфіку освітнього процесу заочної форми навчання та умови успішності його організації; розкрити вплив дисциплін філософсько-гуманітарного блоку на розвиток способів мислення, світогляду, морально-етичних цінностей студентів; визначити роль викладача щодо запуску механізмів самопізнання та саморозвитку особистості.

Аналізуючи позитивні сторони заочної форми навчання, між іншим, слід відмітити: відсутність обмежень як фізичних, так і психологічних, за віком; індивідуальний підхід до навчання і складання програм з урахуванням рівня знань окремих студентів, які закінчили загальноосвітні або професійно-технічні навчальні заклади досить давно, не володіють знаннями сучасних освітніх технологій, не мають навичок роботи з комп'ютерними та Internet-ресурсами; відносно вільна в часі та просторі самостійна пізнавальна робота студентів з інформацією; сумісництво з виробничою, соціальною чи іншими видами діяльності тощо.

За наявністю вказаних зручностей і, на перший погляд, більш легкого навчання, криється безліч “підводного каміння”. Відомо, що заочне навчання вимагає відповідальнішого підходу, ніж стаціонарне, адже “принцип здобуття такої освіти полягає у великій кількості самостійної роботи, пошуку потрібної інформації, навичок самостійного оволодіння нею” [1]. Не всі абітурієнти готові до цього, чи навіть розуміють рівень труднощів, які їм потрібно буде подолати на шляху отримання бажаного освітньо-кваліфікаційного рівня.

Розуміння особливостей організації роботи зі студентами вказаної форми важливе як для керівників вищих навчальних закладів, так і для викладачів, які повинні активізувати пошук нових методів, форм і засобів навчання, що допоможе пробудити інтерес і тягіння до знань, вдосконалити освітній процес підготовки майбутніх фахівців в умовах швидкоплинного сучасного техногенного світу.

Відтак, проблема пошуку якісного наповнення змісту дисциплін і впровадження в практику реального процесу ефективних форм, методів навчання та контролю знань, передусім на першому курсі, є пріоритетними завданнями організації роботи заочних відділень усіх ВНЗ України.

Характеризуючи особливості сучасного споживача освітніх послуг, насамперед заочної форми навчання, слід відмітити достатньо низький рівень загальноосвітньої підготовки, як наслідок не тільки часового проміжку між отриманням атестату й поновленням навчання у ВНЗ, не тільки традиційно нижчим рівнем знань, порівняно зі вступниками-очниками, а й специфіку контингенту щодо віку, соціального статусу, професії, в якій, як правило, вже працює студент-заочник, психофізіологічного здоров'я загалом.

Покращити ситуацію призвані саме дисципліни філософсько-гуманітарного блоку, які викладаються на першому курсі та забезпечують вирішення завдань формування науково-обґрунтованої картини світу, етичної, естетичної, художньої, комунікативної та інтелектуальної культури майбутнього фахівця: філософія, історія української культури, історія України, логіка, етика, естетика, релігієзнавство.

Саме вони беруть на себе найбільше навантаження щодо формування самостійної, ініціативної, творчої та відповідальної особистості, готової до подальших кроків на шляху самоосвіти, самовдосконалення та самореалізації.

Чому “само-”? Тому що, заочна форма, по-перше, вимагає повного розуміння мети й завдань навчання як додаткової діяльності щодо основної – трудової [5], пов'язаних з цим труднощів (подвійне фізичне, розумове й часове навантаження, небажання деяких роботодавців сприяти або допомагати студентам зручним графіком роботи, сесійними відпустками тощо); по-друге, бажання і мотивації щодо засвоєння теоретичних знань студентами-заочниками у міжсесійний період при утрудненні доступу до бібліотечних чи електронних ресурсів; по-третє, необхідності виконання чималої кількості завдань самостійної та індивідуальної роботи не тільки задля складання екзаменів, а задля самих знань; по-четверте, самодисципліни й самоорганізації за умов відсутності постійного зворотного зв'язку, часткових проблемах своєчасного контролю якості знань, пов'язаного з уривчастістю навчального процесу, тощо.

Однією із серйозних проблем є подолання внутрішньої суперечності між потребою в різнобічному розвитку, з одного боку, та поглибленій професіоналізації, яка вимагає левову долю інтелектуальних і часових зусиль, – з іншого.

Враховуючи нетривалість вивчення дисциплін філософсько-гуманітарного блоку (один семестр), спроби дати фундаментальні знання студентам-заочникам іноді зводяться до процесу чисто механічного відновлення незрозумілого й тому, на думку деяких, непотрібного матеріалу лекцій, підручників чи неопрацьованих до кінця ресурсів Internet виключно задля отримання позитивної підсумкової оцінки. Цілком зрозуміло, що таке “навчання” не дасть позитивних результатів і залишиться в пам'яті студента-заочника як “непотребний додаток” чи перепустка до необхідного знання з фахових дисциплін.

Крім того, у такому разі можливе й негативне явище, пов'язане із загальною втратою інтересу до навчання, як наслідку не отриманих необхід-

них знань і вмінь, відсутністю сформованих навичок індивідуальної самостійної роботи ще до початку циклу професійної та практичної підготовки. Як правило, вказана проблема постає в різновікових групах, при явній різниці в базових знаннях, або кардинальній різниці в мотивації до навчання.

Відповідно до віку студенти-заочники мають різний життєвий досвід, різні цінності й орієнтири. Аудиторія за 30–40 років націлена на критичне сприйняття нової інформації, оскільки порівнює її з власними знаннями, цілком сформованими світоглядними якостями, громадянськими позиціями чи морально-етичними цінностями. Натомість молода аудиторія сприймає цю позицію одногрупників, як “застарілі погляди”, “помилкові цілі” або “звергнуті ідеали”.

Мотивацію дорослої та юної аудиторії як зовнішню, так і внутрішню, теж важко об’єднати, а спрямувати відповідне стимулювання процесу засвоєння знань (позитивне чи негативне) при аудиторній роботі в єдине русло іноді взагалі неможливо. Студенти за 30–40 років найчастіше мають яскраво виражені пізнавальні й соціальні мотиви, тоді як для молоді ведучими виступають комунікативні та професійно-ціннісні мотиви, пов’язані з вибором майбутньої діяльності. Оскільки мотивом постає внутрішній потяг людини до діяльності, зумовлений особистими потребами й бажаннями, а стимулом – зовнішня спонука активності особи (те, що підштовхує людину до діяльності навіть за відсутності прямого бажання діяти), саме на викладачеві лежить відповідальність щодо правильного вибору методів мотивації та стимулювання, створення такої ситуації, при якій студенти будуть отримувати задоволення від власного успіху та особистих досягнень [3]. Саме це має стати фундаментом розвитку інтересу до процесу набуття знань у вищому навчальному закладі та допоможе об’єднати аудиторію, спрямовуючи її на вирішення завдань щодо досягнення спільної мети.

Окремим питанням при вивченні дисциплін філософсько-гуманітарного блоку є різниця в уже набутому життєвому досвіді студентів-заочників і можливостями його залучення щодо набуття нових знань, вмінь, навичок. Досвід у загальному розумінні визначається як відображення у свідомості людей законів об’єктивного світу та суспільної практики, що отримані в результаті їх активного пізнання. У педагогіці виокремлюється навчальний досвід як система знань та вмінь, набутих у процесі організованого навчання і виховання, та життєвий досвід як сукупність знань та практично засвоєних умінь і навичок індивіда поза систематично організованим навчанням [8]. Задача викладача гуманітарних дисциплін – використати досвід студентів як засіб активізації пізнавальної діяльності, впроваджуючи в методику проблемно-пошукові, творчо-евристичні, порівняльно-ситуативні завдання тощо.

При активізації роботи студентської аудиторії заочного відділення загалом, формуванні необхідних навичок групової та колективної роботи, підвищенні інтересу до публічних виступів, викладач може використовувати такі нестандартні методи, як, наприклад:

– мозковий штурм (оперативний метод вирішення проблем на основі стимулювання творчої активності, при якому необхідно виказати якомо-

га більше варіантів вирішення проблем буття людини або суспільства, навіть не переймаючись достовірністю фактів);

- фрірайтинг (довільне творче писання, яке допомагає знайти неординарні рішення філософських питань, розуміння політичних ідей, обґрунтування морально-етичних вчинків);

- синектика (методика творчості, в якій учасники намагаються “зробити відоме фантастичним, а фантастичне – відомим” у питаннях, наприклад, футурологічного прогнозування чи аналізу антропологічної кризи);

- метод Дельфі (методика, яка дає змогу за допомогою опитувань, інтерв'ю досягти консенсусу у визначенні правильного рішення при розгляді проблем політичної, економічної, соціальної або духовної сфер суспільства, аналізі філософської позиції та поглядів відомих мислителів);

- латеральне мислення (наприклад, “техніка шести шапок”, у метафоричному розумінні, одягаючи які, студент може поглянути на проблеми індивіда й суспільства з декількох точок зору);

- проблемно-діяльнісний метод (дає змогу студенту опинитись на місці опонента або захисника того чи іншого мислителя, “дає можливість долучитись не просто до знання, але до рішення світоглядних проблем, до істинного філософування” [6]);

- етичний метод набуття навичок філософування (пошук філософії в очевидних, на перший погляд, речах способом наочного застосування шедеврів світового кіно, мистецтва, поезії чи літератури), оскільки змісту викладання саме філософії належить центральна роль у процесі формування у майбутнього фахівця цілісного світогляду та відповідальності за свою діяльність [4].

Крім того, важливим є вибір форм семінарського заняття, що залежить не тільки від змісту й характеру теми, а й від рівня підготовленості, організованості, працездатності групи, її спеціалізації та професійної спрямованості. До найвдаліших, на наш погляд, форм проведення заняття з дисциплін філософсько-гуманітарного блоку на заочному відділенні навчання можна віднести:

- розгорнуту бесіду (дає змогу залучати до обговорення філософської проблематики найбільше число студентів без попередньої підготовки);

- обговорення доповідей і рефератів, підготовлених студентами заздалегідь (мають на меті прищеплення навичок наукової, творчої роботи, виховання самостійності мислення, інтересу до пошуку нових ідей, фактів, прикладів);

- семінар-диспут (сприяє виробленню навичок полеміста; в ході полеміки студенти формують винахідливість, швидкість розумової реакції, вміння відстоювати в спорі особистісні світоглядні позиції);

- семінар-конференція (виступ з доповіддю з будь-якої об'ємної теми або підсумкового розділу та подальше обговорення проблемних питань групою);

- вправи на самостійність мислення (аналіз висловлювань відомих мислителів, політиків, діячів культури й мистецтва задля більш глибокого розуміння проблем сучасності);

- написання домашніх творчих робіт (філософські казки, твори-роздуми на соціально-етичну тематику, есе зі світоглядних питань з виступом та обговоренням у групі);

- контрольні роботи (у вигляді письмових робіт, виконань тестових завдань в електронному форматі, есе з поданих першоджерел) тощо.

Досліджуючи організацію навчально-пізнавальної діяльності студентів, А. В. Глузман зазначає, що “якість підготовки спеціаліста, рівень сформованості його професійних якостей, знань, умінь, засобів діяльності, мотивів, інтересів, потреб і можливостей залежать від науково обґрунтованої побудови педагогічного процесу в університеті” [2]. Тому, крім глибоких знань з дисциплін і володіння методикою їх викладання, викладачеві на шляху досягнення мети при будь-якій формі організації занять з дисциплін філософсько-гуманітарного блоку на заочному відділенні навчання потрібно враховувати:

- рівень складності поставлених для виконання завдань, диференційований підхід до їх виконання;

- доступність матеріалу лекцій у паперовому та електронному ресурсах, доступ до бібліотек, мережі Internet;

- співвідношення обсягу й часових можливостей обробки матеріалу, технічні вимоги й резерви до їх виконання;

- систематичний зворотній зв'язок (оцінювання аудиторних робіт, позааудиторних самостійних робіт, виконання завдань електронного супроводу дисциплін, індивідуальні консультації викладача);

- використання прийомів емоційної фонові підтримки занять (гумору, афоризмів, крилатих висловів);

- сприятливий психологічний клімат роботи групи, доброзичливість, дружня робоча атмосфера, підтримка й розуміння з боку викладача;

- дотримання принципів суб'єкт-суб'єктного навчання, гуманізму, толерантності, що припускає трансформацію процесу навчання в співпрацю, використання активних методів і способів підтримувальної взаємодії;

- активне включення до творчого простору як особливо значущого виду діяльності, що актуалізує прагнення до розвитку, самовдосконалення, самореалізації, пізнання нового.

Таким чином, викладачі саме першого курсу, на якому проходить не тільки адаптація особистості до освітньої діяльності, а й закладаються підвалини майбутнього освітнього шляху, повинні зацікавити дисциплінами й самим процесом набуття знань, скорегувати викладання, враховуючи мотивацію, індивідуальні фізіологічні можливості, різницю у віці, соціальний статус, сферу діяльності та інтересів аудиторії; повинні допомогти в набутті або відновленні ціннісно-орієнтованої, світоглядної, когнітивної, розвивальної та творчої функції особистості. А це можливе лише за умови підйому авторитету гуманітарних, насамперед філософських, дисциплін.

Основною перепорою в реалізації мети якісного навчання студентів заочної форми постає, крім вже зазначеного, і часте поєднання в лекційні потоки різних напрямів підготовки чи спеціальностей, що спричинено не-

достатньою кількістю студентів або економічними умовами діяльності ВНЗ. В окремих випадках спостерігається й неофіційне скорочення аудиторних годин у групах з наповненням до п'яти осіб, або негласне переведення таких студентів на навчання за електронними матеріалами дисциплін з подальшим перенесенням зароблених балів на рахунок підсумкових видів контролю (модуль, залік, екзамен).

Вплинути на всі негативні обставини, ліквідувати їх наслідки окремому викладачеві, звісно, не під силу, але забезпечити достойне викладання власної дисципліни з реально набутими студентами знаннями, вміннями, навичками за кінцевими результатами є його прямим обов'язком.

Висновки. Орієнтиром для викладання завжди виступає Закон “Про вищу освіту”, де прямо визначено фахову компетентність, яка має бути досягнута в результаті навчання у вищому навчальному закладі, як “динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей” (розділ 1, ст. 1, п. 13). Ціннісно-світоглядна складова компетентності не може бути сформованою без курсів філософсько-гуманітарного спрямування [7].

На жаль, на сьогодні, згідно з Наказом МОН від 25 листопада 2014 р. № 1392, скасовано обов'язкове викладання низки предметів для студентів всіх спеціальностей, серед яких є і філософські дисципліни, університети отримали право обирати гуманітарні курси, що найбільше відповідають їхньому профілю. Це неодмінно призведе до усунення дисциплін філософсько-гуманітарного блоку, падіння їх авторитету і, як результат, зниження якості запропонованих освітніх послуг, аж до позбавлення університетської освіти її призначення, автентичності й самобутності.

У ситуації, що склалася, саме на викладача покладена важлива місія популяризації реальних знань, вмінь і навичок, запуску механізму самопізнання та саморозвитку студентів, допомоги на складному шляху набуття повноцінної вищої освіти, яка неможлива без філософсько-гуманітарних дисциплін як провідних у формуванні особистості сучасного фахівця будь-якої сфери діяльності.

Оскільки на сьогодні заочна форма не втрачає своєї популярності, завданням викладача філософсько-гуманітарних дисциплін, який виводить студентів першого курсу на шлях отримання університетської освіти, є: підвищення інтересу за рахунок використання, крім традиційних, нестандартних форм і методів навчання; забезпечення вільного доступу до інформації (паперовий і електронний супровід дисциплін, використання ресурсів Internet); гнучкість у побудові та коригуванні процесу навчання на основі “особистісних смислів”, інтересів, духовних потреб студентів-заочників з урахуванням природної, соціальної, культурної складових; організація систематичного зворотного зв'язку в міжсесійний період (контроль виконання індивідуальних і самостійних завдань, виконаних студентами-заочниками в доступному зручному форматі, консультації з дисциплін); надання педагогі-

чної підтримки щодо психофізіологічної адаптації студентів з особливими потребами, індивідуальної траєкторії їхньої освіти, розвитку й самозмін.

Саме за таких умов можливо забезпечити достойний рівень надання освітніх послуг за заочною формою навчання, отримати висококваліфікованого конкурентоспроможного, мислячого фахівця з високими моральними якостями, стійкою громадянською позицією, здатного до активної творчої діяльності на благо народу й суспільства.

Список використаної літератури

1. Василенко О. В. Психолого-педагогічні основи організації самостійної роботи студентів заочної форми навчання / О. В. Василенко // Теоретичні питання культури, освіти і виховання : зб. наук. пр. – 2004. – № 28. – С. 14–18.

2. Глузман А. В. Университетское педагогическое образование: опыт системного исследования / А. В. Глузман. – Київ : Просвіта, 1997.

3. Занюк С. С. Психология мотивации: теория и практика мотивирования / С. С. Занюк // Мотивационный тренинг. – Киев : Эльга – Н : Ника-Центр, 2001.

4. Коротких В. Преподавание философии как педагогическая проблема / В. Коротких // Альма-матер: Вестник высшей школы. – 1999. – № 4. – С. 28–31.

5. Михайленко Л. Ф. Психолого-педагогічні особливості формування методичних знань та умінь у студентів-заочників / Л. Ф. Михайленко // Наукові записки : зб. наук. праць. Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця : ВДПУ, 2001. – С. 85–88.

6. Нарижный Ю. А. Философские вопросы / Ю. А. Нарижный. – Днепропетровск : Промінь, 2013.

7. Хома О. Філософсько-гуманітарні дисципліни в автономному університеті: стан справ і можливі розв'язки проблем [Електронний ресурс] / О. Хома // Освітня політика. Портал громадських експертів. – Режим доступу: <http://education-ua.org/ua/articles/364-filosofsko-gumanitarni-distsiplini-v-avtonomnomu-universiteti-stan-sprav-i-mozhlivi-rozv-yazki-problem>.

8. Чепелева Н. В. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості : монографія / за ред. Н. В. Чепелевої. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2015.

Облес И. И. Методологические основы эффективной организации учебно-познавательной деятельности студентов заочной формы обучения в процессе изучения дисциплин философско-гуманитарного блока

В статье проанализирована специфика образовательного процесса заочной формы обучения в отечественных вузах и условия успешности его организации; раскрыто влияние дисциплин философско-гуманитарного блока на развитие способов мышления, мировоззрения, морально-этических ценностей студентов; определена роль преподавателя относительно запуска механизмов самопознания и саморазвития личности за счет активизации работы студенческой аудитории путем внедрения в методику преподавания нестандартных методов и форм организации обучения, опоры на жизненный опыт, пробуждение реального интереса к процессу получения знаний.

Ключевые слова: дисциплины философско-гуманитарного блока, заочная форма обучения, методика преподавания, мотивация и стимулирование, нестандартные методы и формы организации обучения, жизненный опыт.

Oblyes I. Methodological Principles of Effective Teaching and Learning of Students of Extramural Department in the Process of Studying the Philosophic and Humanitarian Subjects

The article analyzes the specificity of the educational process correspondence courses in local universities, its positive aspects and “underwater stones”. One of the main problems

the successful organization of effective learning identified low levels of general education part-time students, who drafted precisely to increase the discipline of Philosophy and Humanities block that are taught in the first year and provide a solution to problems of formation of scientifically grounded world view, ethical, aesthetic, artistic, communicative and intellectual culture of the future expert.

Philosophy, History of Ukrainian Culture, History of Ukraine, Logic, Ethics, Aesthetics, Religion awake interest in students to learn, develop ways of thinking, worldview, moral and ethical values form the independent, proactive, creative and responsible person, ready to take further steps towards self-education, self-improvement and self-realization.

Among the main factors that serve as obstacle to the effective organization of teaching and learning of part-time students named: a significant difference in age and intellectual level members of the group, sometimes dramatic differences in motivation for learning different life experience, social status, different values and orientations and so on.

In investigation it was shown the role of teacher to launch the mechanisms of self-knowledge and self-identity through the revitalization of the student audience towards the formation of the necessary skills group and teamwork, increasing interest in public speaking through the introduction of innovative methods of teaching methods (brainstorming, free writing, synthetic method Delphi, lateral thinking, problem-activity method, the method of ethical philosophizing skills) and forms of learning (detailed conversation, discussion papers and abstracts, seminar-debate, seminar-conference on exercise independent thinking, creative writing home and tests).

Author noted the reasonable conditions of necessary educational support of effective training, including: the adaptation of part-time students to educational activities, disciplines and interests by the process of acquiring knowledge; adjustment of teaching on the basis of motivation and individual physiological capabilities difference in age, social status, field of activity and interests of the audience; reliance on experience; assistance in acquiring or restoring value-oriented, ideological, cognitive, developmental and creative features of personality.

Key words: *discipline philosophical and humanitarian block extramural studies, teaching methodology, motivation and incentives, innovative methods and forms of learning experience.*